

Kerámiakép - Szent István Keán elleni hadjáratának ábrázolásával, a Képes Krónika nyomán

Kerámia- és üveggyűjtemény

Leltári szám:	65.7.1 
Gyár / műhely:	Zsolnay-gyár (Pécs)
Készítés ideje:	1896
Készítés helye:	Pécs
Jelzés:	hátdoldalán kettős körben öttornyos gyári jegy ZSOLNAY PÉCS körirattal; felirat ezüstös mázzal: SZENT-ISTVÁN HADJÁRATA KEÁN ELLEN. / (A BÉCSI KÉPES KRÓNICA 41. LAPJA)
Anyag:	keménycserép
Technika:	eosinmázás kézi festés
Méretetek:	magasság: 12,7 cm szélesség: 17,6 cm vastagság: 0,3 cm

A Képes Krónika Keán vezér legyőzését ábrázoló miniatúrájának másolata szerepel a finom kerámialapon. Néhány ismert, fennmaradt tárgy és a Zsolnay-gyár rajzos dokumentációi alapján megállapítható, hogy 1896-ban, a honfoglalás ezredéves évfordulójának évében a pécsi Zsolnay-gyár műhelyeiben a *Thuróczy-krónika* három, valamint a *Képes Krónika* négy miniatúráját reprodukálták. Az ábrázolások témájából arra követhetünk, hogy szinte a "honfoglalás történelmének", legfontosabb, sorsdöntő momentumait foglalták füzérbe a különböző méretű kerámiaképecskék. A néhány, szétszórtan fennmaradt darab alapján nem követhetünk formai egységbe is foglalt sorozatra, de eszmei összetartozásuk feltételezhető. A hon "birtokba-vételét" mint hosszú és küzdelmes, dicsőséges folyamata tot illusztrálják, interpretálják.

Ha a történelmi események időrendjébe soroljuk a Zsolnay-gyár által reprodukált krónikaillusztrációkat, akkor *Attila király* ábrája indítja e kerámia ciklust, a *Thuróczy-krónikából*, kinek "örökébe léptek" Árpád magyarjai, nem csupán elfoglalva, hanem "visszafoglalva" a Duna menti hont. A Scythiából induló, portyázó, vadászó vitézeket mutatja képzeletbeli kerámiasorozatunk következő ábrája. A *Képes Krónika* fol. 2v-ján lévő miniatúráját is elkészítette a gyár, a IV. dekorkönyv 2664. számú, kissé leegyszerűsített, színes rajzocskájából követhetődően. A *Képes Krónika* fol. 3r-járól vett kép folytatja a történetet. A vadászó Hunor és Magor mellett a messzire csalogató csodaszarvas is látható a díszes kezdőbetűbe festett jeleneten, melyet a Zsolnay-gyári (IV. könyv, 2663. sz.) dekorrajz tanúsága szerint az iniciálé betűjét teljesen mellőzve festhettek meg a kerámiaváltozatban. Következett a magyarok bejövételének képe a *Thuróczy-krónikából*, majd István királynak két - a külső és belső ellenség legyőzését szimbolizáló - győzelme következik, a pogány Koppány lefejezése, valamint Keánnak, a bolgárok és szlávok vezérének megölése. Az előbbinek mintája a *Képes Krónika* fol. 19v-jának miniatúrájáé, az utóbbinak a fol. 21r teljes szélességét elfoglaló, díszes keretben látható képe.

A középkori kútfőkből összeállított képsorozatot a *Thuróczy-krónikából* vett kép, a lovas vitézként ábrázolt Szent László alakja zárja.

A *Képes Krónika*t 1933-ig Bécsben őrizték, de másolata 1877-től megtalálható volt a Magyar Nemzeti Múzeumban. Toldy Ferenc kutatásai, az 1867-ben Pesten kiadott, *Marci Chronica de gestis Hungarorum* című műve a kódexre irányította a figyelmet. 1871-ben Rómer Flóris az *Archeologiai Értesítőben* gyűjtést kezdeményezett lemásolására, beszámolván az Emich Gusztáv bécsi nyomdájában, Mögele Endre "hú és ügyes ecsetétől" származó tíz másolatról. Rómer 1877-ben Bicsérdy János miniatúráit dicséri. (Rómer Flóris: *A magyar "Képes Krónika" ügyében*. *Archeologiai Értesítő* 5. /1877/ 124-125.) Varjú Elemér későbbi ítélete közel semmilyen kedvező a másolat minőségéről, de az immár Budapesten is megtekinthető példány a tanulmányozhatóságot és a közismertséget minden bizonnyal elősegítette, és áttételesen hozzájárult a Zsolnay-gyári, alacsony példányszámban készített másolatok megszületéséhez is.

Czobor Béla is már 1885-től figyelemmel kísérte a Zsolnay-gyár munkáját. A *Nemzet* folyóirat 1885. július 15-i számának mellékletében írta: „Minden - magában véve bármily csekély - tárgy, melyet a múlt idők művészete hozott létre, bennem első pillanatra azon kérdést ébreszti, mennyit és azt a mennyit a mai technikai előrehaladottság felhasználása mellett hogyan kellene gyümölcsözővé tenni iparművészetünk számára”.

Irodalom

- Szerk.: Mikó Árpád, Sinkó Katalin: *Történelem - kép. Múlt és művészet kapcsolata Magyarországon*. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2000. - Nr. XV.14. (Csenkey Éva)

